

Handläggare
Maria Linder
50100

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2022-03-17 Ärendebeteckning KS 2022/0153

Kommunfullmäktige

Inlösen del av pensionsskuld

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att lösa del av pensionsskulden om maximalt 200 miljoner kronor och därigenom minskar den underliggande pensionsskulden med cirka 150 miljoner kronor.

Bakgrund

Pensionssystemet i kommunsektorn

Kommunsektorn har idag pensionskostnader både för dagens intjänande och från den skuld som tjänades in före år 1998 och som enligt lagen om kommunal redovisning ska redovisas enligt den så kallade blandmodellen. Vilket innebär att de pensionsåtaganden som är intjänade före år 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse och utbetalningarna kostnadsförs vid utbetalning. Samtidigt redovisas inaktiva pensionsförmåner intjänade från och med år 1998 som avsättning i balansräkningen. Från och med år 1998 kostnadsförs och utbetalas premier för avgiftsbestämda pensioner årligen till externa pensionsförvaltare för individuell placering. För anställda med löner över taket i det allmänna pensionssystemet finns det emellertid även en förmånsbestämd pension.

Pensionsskulden beräknas enligt RIPS-modellen och definieras som nuvärdet av hittills intjänade framtida pensionsutbetalningar. Avgörande för nuvärdesberäkningen är diskonteringsräntan som används vid värdering av pensionsskulden samt den beräknade livslängden. En längre livslängd innebär ett reellt högre åtagande. Under flera år har frågan om ändrade livslängdsantaganden diskuterats och på initiativ av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) gjorde KPA och Skandia under år 2020 och 2021 en översyn av gällande livslängdsantaganden. Resultatet av översynen innebar ett ökat livslängdsantagande för vissa grupper och därmed en ökad skuldberäkning samt ökade premier för den löpande försäkringen.

Kalmar kommuns pensionskostnader och pensionsskuld idag och i framtiden

Sedan år 2019 har Kalmar kommun försäkrat sina pensionsåtaganden och betalar löpande in premier för pensionsrätten, det vill säga ingen ytterligare skuld byggs upp. Även stora delar av pensionsåtagandena som klassificerades som avsättning löstes år 2019 och utbetalades till extern pensionsförvaltare.

Per år 2021 uppgår Kalmar kommuns totala pensionsskuld (åtagande) till 1 326 miljoner kronor, varav ansvarsförbindelsen till cirka 1 169 miljoner kronor och pensionsavsättningen till 157 miljoner kronor. Pensionsavsättningen avser de delar som inte gick att lösa in år 2019. I takt med att utbetalningar sker, i nuläget med cirka 80 miljoner kronor per år, minskar ansvarsförbindelsen successivt och bedöms vara helt betald runt år 2060.

De senaste åren har kommunens pensionskostnader ökat, vilket utöver ändrade livslängdsantaganden till stor del beror på statliga satsningar inom olika yrkesgrupper. Lönerna för dessa yrkesgrupper har ökat och har lett till att fler medarbetare uppnår gränsvärdet för förmånsbestämd ålderspension (FÅP). Förmånsbestämd ålderspension innebär en ökad kostnad eftersom pensionsavgiften blir högre för dessa medarbetare. Även vid nyrekrytering av medarbetare märks en ökande trend att fler når gränsvärdet för FÅP. Sannolikheten för fortsatt stigande pensionskostnader bedöms som stor.

Precis före jul kom nyheten att SKR tillsammans med arbetstagarorganisationer förhandlat fram ett nytt pensionsavtal AKAP-KR och som från år 2023 blir det gällande pensionsavtalet för alla anställda inom kommuner och regioner samt för vissa anställda med övergångsbestämmelser och kvarstående i det förmånsbestämda pensionsavtalet KAP-KL. Alla födda år 1958 och senare berörs av det nya avtalet AKAP-KR. Den största förändringen i avtalet är att avsättningarna till pensionen höjs från 4,5 och 30 procent till 6 procent respektive 31,5 procent. Gränsen för den högre avsättningen går vid 7,5 inkomstbasbelopp, vilket år 2022 motsvarar 44 375 kronor i månadslön. Övergångsbestämmelserna innebär att anställda med pågående förmånsbestämt intjänande kvarstår i KAP-KL. De kommer ges möjlighet att i stället välja AKAP-KR med tillägg av pensionsavgifter. En första analys av de ekonomiska effekterna av det nya avtalet innebär en nivåhöjning av pensionskostnaderna med drygt 40 miljoner kronor.

Strategiskt arbete och effekter vid en inlösen av pensionsåtaganden

Arbetet med en långsiktig strategisk plan för att hantera kommunens pensionsskuld är påbörjad och i det arbetet har ett konsultbolag analyserat kommunens pensionsåtaganden och beräknat effekterna vid en inlösen om cirka 15 procent av pensionsskulden utanför balansräkningen. I det fortsatta strategiska arbetet med kommunens pensionsåtaganden kommer man årligen göra analyser och eventuellt ta fram förslag om ytterligare inlösen. Det finns olika försäkringslösningar och beroende på vilka åldersgrupper m.m. som försäkras kan effekterna vara både kort- och långsiktiga samt mer eller mindre exakta i bedömningen av kostnadsminskningen. Vilket betyder att det finns försäkringslösningar som kan bli en naturlig del i budgetarbetet.

En effekt av föreslagen inlösen är att pensionskostnaderna från och med år 2025 bedöms minska långsiktigt med cirka 10 miljoner kronor per år jämfört med nuvarande långtidsprognos. Full effekt av inlösen beräknas från år 2027 och efter år 2042 sker ett successivt avtagande. I de minskade kostnaderna och

utbetalningarna ingår även en bedömning om avkastningen på inbetald premie och betyder cirka 4-5 miljoner kronor årligen i frigjort överskott.

Pensionsskulden varierar i storlek mellan enskilda kommuner och regioner, ett mått som är vanligt att jämföra är hur stor pensionsskulden är i förhållande till antalet invånare. År 2020 uppgick sektorns totala pensionsskuld i genomsnitt till 46 946 kronor per invånare och i kommunerna är den 21 759 kronor per invånare. Den skuld som är intjänad före år 1998 dvs i det gamla systemet dominerar stort, den motsvarar 17 077 kronor per invånare medan skulden för intjänandet efter år 1998 är 4 682 kronor per invånare.

I Kalmar kommun uppgick den totala pensionsskulden för år 2021 till 18 584 kronor per invånare, skulden intjänad före år 1998 uppgick till 16 384 kronor per invånare och skulden intjänad efter år 1998 uppgick till 2 199 kronor per invånare. De senaste fem åren har pensionsskulden årligen minskat, vilket beror på att en stor del av den gamla skulden är under utbetalning. Dock sjönk inte skulden för år 2021 i samma omfattning som de senaste åren då den påverkades negativt av de ändrade livslängdsantagandena och högre pensionsavsättning. Vidare har pensionskostnaden ökat med anledning av fler nya anställningar, högre löneläge och dessutom är pensionsutbetalningarna större då fler valt att påbörja sin pensionsutbetalning i förtid.

Analys och förslag om inlösen

Genom att försäkra ansvarsförbindelsen tar kommunen ansvar för ett historiskt arv istället för att lyfta över detta på framtida generationer. Vidare är försäkring ett bra verktyg för att förbättra kommunens ekonomiska förutsättningar och få en bättre balans av riskerna med pensionsskulden. För att skapa bättre budgetförutsättningar och få bort delar av riskerna med pensionsskulden föreslås att lösa in cirka 150 miljoner kronor av pensionskulden till en premie inklusive särskild löneskatt om maximalt 200 miljoner kronor. Genom försäkringslösningen får kommunen samtidigt del av avkastningen på hela den premie som betalas till Skandia, vilken kan användas för att betala löpande premier och därigenom ytterligare sänka pensionskostnaderna. En sammantagen bedömning av de framtida budgetförutsättningarna är en förstärkning med cirka 275 miljoner kronor.

Finansieringen av inlösen om maximalt 200 miljoner kronor föreslås ske med medel från försäljningen av KIFAB i Kalmar AB, effekten blir att årets resultat belastas med motsvarande kostnad.

Maria Linder
ekonomidirektör

Annette Andersson
kommundirektör